

การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหาร เทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

SAPPURISADHAMMA INTEGRATION FOR PROMOTING POLITICAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS OF MAI SUB-DISTRICT MUNICIPALITY, NON-SUNG DISTRICT, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พระใบฎีกาอภิชัย ชยุดตมังกุโร, พระมหาศักรินทร์ สุรเมธี

Phra Baideeka Aphichai jayuttamangkuro, Phra Maha Sakkarin Suramedhi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: Aphichai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา และ 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา การวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.920 ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($R=0.453^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย 3. การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ 1) ด้านธัมมัญญาตา รู้จักเหตุ ผู้บริหารเทศบาลมีหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจ 2) ด้านอัตถัญญาตา รู้จักผล ผู้บริหารเทศบาลมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารงานเทศบาล 3) ด้านอัตตัญญาตา รู้จักตน ผู้บริหารเทศบาลรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน 4) ด้านมัตตัญญาตา รู้จักประมาณ ผู้บริหารเทศบาลดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่า 5) ด้านกาลัญญาตา รู้จักกาล ผู้บริหารเทศบาลรู้จักเลือกเวลาที่

เหมาะสม 6) ด้านปรีชาญาณ รู้จักชุมชน ผู้บริหารเทศบาลมีความเข้าใจต่อปัญหา 7) ด้านบุคคลญาณ รู้จักบุคคล ผู้บริหารรู้จักเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย

คำสำคัญ: การบูรณาการ; หลักสัปปริสธรรม; ภาวะผู้นำทางการเมือง

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the level of political leadership among administrators of Mai Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province; 2) to examine the relationship between the Sappurisadhamma and the political leadership of these administrators; and 3) to propose an integration of Sappurisadhamma principles to enhance the political leadership of the administrators of Mai Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. A mixed-methods research design was employed. The quantitative component utilized a questionnaire with a reliability coefficient of 0.920, administered to a sample of 377 individuals; data analysis involved frequencies, percentages, means, standard deviations, and hypothesis testing using Pearson's correlation coefficient. The qualitative component involved interviewing nine key informants. The research findings revealed that: 1. The overall level of political leadership among administrators of Mai Subdistrict Municipality, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province, was high. 2. Regarding the relationship between the Sappurisadhamma and the political leadership of these administrators, a statistically significant positive relationship was found at a low level ($R=0.453^{**}$, $p < 0.01$); thus, the research hypothesis was accepted. 3. The integration of the Sappurisadhamma to enhance the political leadership of the administrators—based on the seven principles—was as follows: 1) Dhammaññutā Knowledge of causes/principles): Administrators base decisions on principles and rationales. 2) Atthaññutā Knowledge of effects/goals): Administrators maintain clear goals for municipal management. 3) Attaññutā Self-knowledge: Administrators clearly understand their own roles and duties. 4) Mattaññutā Knowledge of moderation): Administrators implement projects with due regard for cost-effectiveness. 5) Kālāññutā Knowledge of timing): Administrators select appropriate times for actions. 6) Parisaññutā Knowledge of the community/assembly: Administrators understand the community's problems. 7) Puggalaññutā Knowledge of individuals: Administrators select the right people for assigned tasks.

Keywords: Integration; Sappurisadhamma; Political Leadership

บทนำ

ผู้นำในทางการเมืองปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล เป็นผู้นำในการปกครองท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด โดยมีจุดเริ่มต้นก่อนปี พ.ศ. 2475 โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ให้มีการจัดตั้งขึ้นในอนาคต ดังปรากฏในพระราชทานสัมภาษณ์แก่ The New York Times ฉบับวันที่ 28 เมษายน 2474 ว่าการเลือกตั้งควรเริ่มต้นที่การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงในกิจการท้องถิ่นและเรียนรู้ประสบการณ์การใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนการมีระบอบรัฐสภา การจัดตั้งเทศบาลจึงเริ่มต้นขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เช่น รายได้ ประชากร และพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยที่แบ่งเป็นส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่น การพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มจากการจัดตั้ง “เทศบาล” ในปี พ.ศ. 2476 แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงมีการจัดตั้ง “สุขาภิบาล” แทนในปี พ.ศ. 2495 ต่อมาสุขาภิบาลบางแห่งได้รับการยกฐานะเป็น “เทศบาลตำบล” และมีการจัดตั้งเทศบาลในจังหวัดใหม่ นอกจากนี้ ยังมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะสำหรับรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นพิเศษ เช่น กรุงเทพมหานคร และ พัทยา เนื่องจากเป็นเมืองที่มีลักษณะเฉพาะ ในช่วงแรกมีการใช้ระบบจ้างผู้บริหารแต่ไม่สำเร็จ จึงเปลี่ยนเป็นเทศบาลนครในเวลาต่อมาเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ยังไม่มีเทศบาลและสุขาภิบาล จึงมีการจัดตั้ง “องค์การบริหารส่วนตำบล” ตามพระราชบัญญัติบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498 เพื่อดูแลพื้นที่นอกเขตเทศบาลและสุขาภิบาล การพัฒนาเหล่านี้ทำให้ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยขยายตัวและครอบคลุมทั่วประเทศ (ประธาน สุวรรณมงคล และคณะ, 2537) ภาวะผู้นำคือศิลปะที่สำคัญในการบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายวางแผน และรับผิดชอบต่อการอยู่รอดหรือการพัฒนาขององค์กร หมายถึงความสามารถในการใช้อำนาจและจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตามจนบรรลุเป้าหมาย ผู้นำสามารถใช้อิทธิพลเพื่อให้เกิดความร่วมมือและความเปลี่ยนแปลงในองค์กรตามวัตถุประสงค์ ความเป็นผู้นำเน้นการใช้ศักยภาพ ความสามารถ และอิทธิพลเหนือผู้ตามเพื่อการนำพาคณะทำงาน ภาวะผู้นำเกี่ยวข้องกับการมีอิทธิพลเชิงบวกหรือเชิงลบต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำต้องมีความกล้าหาญ มีวิสัยทัศน์ และสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีทักษะในการโน้มน้าวและกระตุ้นให้ทีมเดินตามทิศทางเดียวกัน ภาวะผู้นำยังหมายถึงพฤติกรรมของบุคคลที่สามารถนำกลุ่มไปสู่เป้าหมายร่วมกันได้ เป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำและผู้ตามซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ผู้นำต้องสามารถสร้างความเชื่อมั่นและแรงสนับสนุนจากสมาชิกในองค์กร ใช้อำนาจอย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายร่วมกัน การสื่อสารและการประสานงานอย่างต่อเนื่องเป็นหัวใจสำคัญของภาวะผู้นำ (ยงยุทธ เกษสาคร, 2541)

การบูรณาการหลักการของคณิศรเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาล เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ข้าราชการ และข้าราชการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยหลักการ การปฏิบัติ และการตัดสินใจ มีภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ในการนำพาประชาชนในเทศบาล ทั้งนี้ การนำหลักธรรมและคุณธรรมของผู้นำสัปปุริสธรรม 7 ประการมาใช้เป็นเครื่องมือให้นักการเมืองใช้เป็นแนวทางในการบริหารจนได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ทำให้นักการเมืองสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง และใน

ลักษณะสร้างการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ศักยภาพของผู้นำส่งผลต่อเพื่อนร่วมงานในด้านความเชื่อมั่น ความเคารพ และกำลังใจในการทำงานร่วมกัน ดังนั้น ผู้นำจึงเป็นกำลังร่วมสร้างความร่วมมือเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ประสานการสนับสนุนและช่วยเหลือเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ช่วยให้เพื่อนร่วมงานสามารถทำงานและบรรลุเป้าหมาย แผนงาน และนโยบายที่วางไว้ได้ ดังนั้นความเป็นผู้นำจึงส่งผลต่อเพื่อนร่วมงานในองค์กรซึ่งจะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา คณะผู้บริหารเทศบาลเล็งเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการส่งเสริมสถานะผู้นำในระดับต่าง ๆ การใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการถือว่าเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยบรรเทาปัญหาและส่งเสริมความเจริญให้แก่องค์กรได้อย่างยั่งยืน ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงหลักธรรมที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการ รวมไปถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลักสัปปริสธรรม ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในธัมมัญญสูตร ประกอบด้วย หลักธรรม 7 ข้อ คือ ธัมมัญญา รู้จักเหตุ อตถัญญา รู้จักผล อตตัญญา รู้จักตน มัตตัญญา รู้จักประมาณ กาลัญญา รู้จักกาล .ปริสสัญญา รู้จักบริษัท ปุคคลัญญา รู้จักบุคคล

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจการศึกษา “การบูรณาการหลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” เพื่อนำไปส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล เพื่อเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีหลักธรรมาภิบาลการบริหารสนองนโยบายภาครัฐให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในพื้นที่สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
- 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา
- 3) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจจากแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง ในเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมาจำนวนประชากร 6,361 คน (เทศบาลตำบลใหม่, 2568)

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้สูตร (Yamane, T., 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยแบ่งเป็นกลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ 1 นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 2 นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 3 ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ (เรียงลำดับจากน้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด) จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 รูปหรือคน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 ชุด เพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.920 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกคือเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ตรง จำนวน 9 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม จำนวน 377 คน ภายหลังจากได้รับอนุญาตอย่างเป็นทางการจากหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา แบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมีความสมบูรณ์ครบถ้วน 100% และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้เข้าสู่กระบวนการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ ประสานวันเวลา สถานที่ และเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูลและขั้นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง พร้อมทั้งรับรองการเก็บข้อมูลเป็นความลับตามความสมัครใจของผู้ให้สัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล สำหรับการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Statics)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

(n=377)

ภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านกายภาพ	4.03	0.44	มาก
2) ด้านบุคลิกภาพ	4.05	0.44	มาก
3) ด้านความสามารถ	4.08	0.45	มาก
4) ด้านทักษะทางสังคม	4.04	0.47	มาก
โดยภาพรวม	4.05	0.45	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$, S.D.= 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านความสามารถ ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.45) รองลงมาได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.44) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.44) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรมกับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปรตาม					
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ด้าน	ด้าน	ด้านความ	ด้านทักษะ	รวม
ตัวแปรอิสระ	กายภาพ	บุคลิกภาพ	สามารถ	ทางสังคม	
ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ	0.497**	0.404**	0.496**	0.545**	0.486**
อรรถัญญตา รู้จักผล	0.504**	0.507**	0.442**	0.453**	0.432**
อรรถัญญตา รู้จักตน	0.417**	0.426**	0.512**	0.542**	0.502**
มัตตัญญตา รู้จักประมาณ	0.506**	0.522**	0.434**	0.492**	0.424**
กาลัญญตา รู้จักกาล	0.482**	0.394**	0.492**	0.472**	0.407**
ปรีสัญญตา รู้จักชุมชน	0.493**	0.305**	0.581**	0.433**	0.514**
บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล	0.506**	0.412**	0.432**	0.526**	0.448**
รวม	0.445**	0.532**	0.463**	0.414**	0.453**

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา

หลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($R=0.453^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านกายภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.486^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 อรรถัญญตา รู้จักผล โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านบุคลิกภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.432^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 อรรถัญญตา รู้จักตน โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านความสามารถ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.502^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 มัตตัญญูตา รู้จักประมาณ โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.424^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 กาลัญญูตา รู้จักกาล โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.407^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 ปริสัญญูตา รู้จักชุมชน โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับปานกลาง ($r=0.514^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

หลักสัปปุริสธรรม 7 ปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล โดยภาพรวม กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ด้านทักษะทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($r=0.448^{**}$)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ 1) ด้านธัมมัญญูตา รู้จักเหตุ ผู้บริหารเทศบาลมีหลักการและเหตุผลในการตัดสินใจ สามารถอธิบายเหตุผลเบื้องหลังนโยบายหรือโครงการได้อย่างชัดเจน 2) ด้านอัตถัญญูตา รู้จักผล ผู้บริหารเทศบาลมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการบริหารงานเทศบาล พิจารณาผลกระทบของนโยบายต่อประชาชนอย่างรอบด้าน 3) ด้านอัตตัญญูตา รู้จักตน ผู้บริหารเทศบาลรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจน มีสติรู้จักควบคุมอารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ รู้จักยอมรับข้อจำกัดของตน 4) ด้านมัตตัญญูตา รู้จักประมาณ ผู้บริหารเทศบาลดำเนินโครงการต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าและความจำเป็น มีความพอประมาณในการใช้ทรัพยากรสาธารณะ 5) ด้านกาลัญญูตา รู้จักกาล ผู้บริหารเทศบาลรู้จักเลือกเวลาที่เหมาะสมในการประชุมสื่อสารกับประชาชน สามารถกำหนดลำดับความสำคัญของงานในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) ด้านปริสัญญูตา รู้จักชุมชน ผู้บริหารเทศบาลมีความเข้าใจต่อปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของชุมชนอย่างแท้จริงสามารถสื่อสารกับประชาชนในชุมชนได้อย่างเหมาะสม 7) ด้านปุคคัลญูตา รู้จักบุคคล รู้จักเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานที่มอบหมาย รู้จักให้เกียรติและยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลมีทักษะในการเข้าถึงและประสานความร่วมมือกับคนหลากหลายกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

1) ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเทศบาลต้องรับผิดชอบต่อการวางแผนพัฒนา การบริหารงบประมาณ การประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมถึงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่อย่างเป็นระบบ

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ และทักษะการบริหารจึงเป็นปัจจัยหลักที่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใช้ประเมินประสิทธิภาพของผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเมธี สิริบุญโญ (วังไผ่), (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าเมต อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจันนาฤทธิ์ กุลานุกชิต (กิม) (2559) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีความคิดเห็นภาวะผู้นำการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านคือ ด้านมิติมุ่งคน ด้านมิติมุ่งงาน และด้านมิติมุ่งประสิทธิผล พบว่า ภาวะผู้นำการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรม 7 กับภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับน้อย ($R=0.486^{**}$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ค่าความสัมพันธ์ แม้ไม่สูงมาก แต่ชี้ว่าการมีคุณธรรมตามหลักสัปปริสธรรมช่วยส่งเสริมภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจอย่างรอบคอบ การวางตัวเหมาะสม การประกอบกิจในเวลาที่ถูกต้อง และการเคารพบุคคลในองค์กร ซึ่งส่งผลต่อการยอมรับของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรบุญโญ (ปลั่งขัน) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการพัฒนาชุมชนในจังหวัดน่าน พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม 7 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.830$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทักษะการบริหารมีความสัมพันธ์ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r=0.788$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระนุกูล อธิโร (บุญไทย) (2566) ได้วิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์หลักพรหมวิหารธรรม โดยภาพรวม กับหลักพรหมวิหารธรรม กับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r= .799^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

3) การบูรณาการหลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

การบูรณาการหลักสัปปริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา โดยหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของคนดีตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งล้วนเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้บุคคลสามารถตัดสินใจอย่างมีเหตุผล

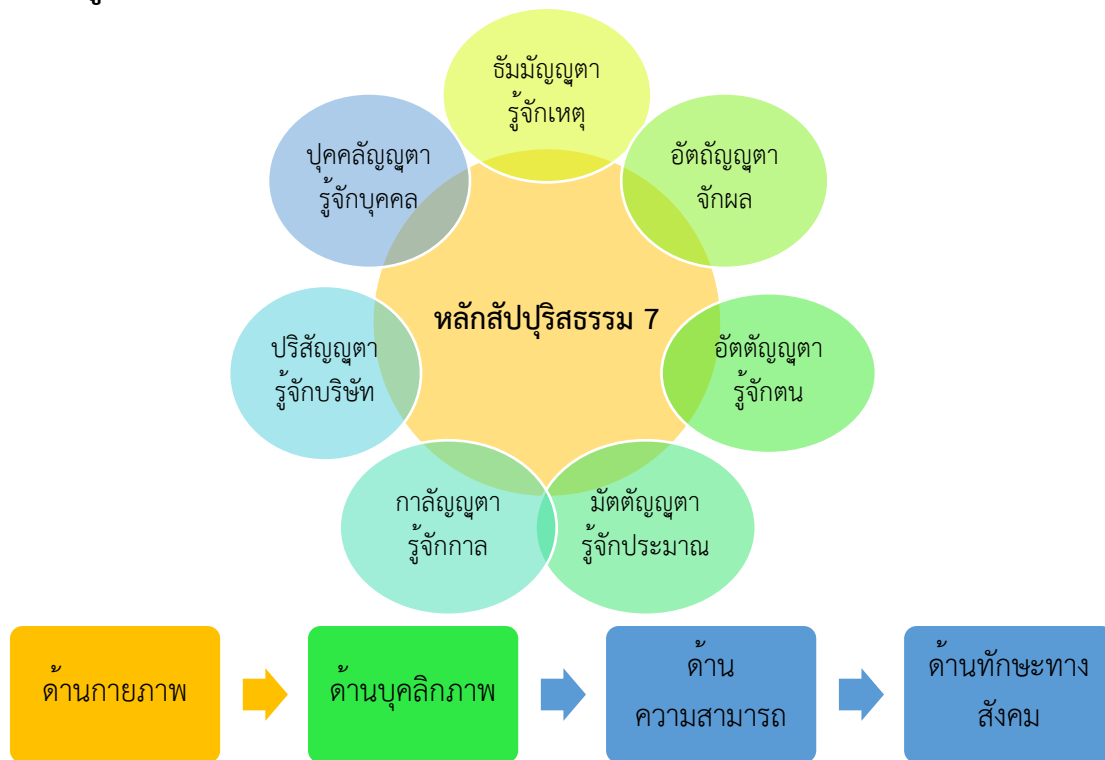
ดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้คนรอบข้างได้ และสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะ การมีคุณธรรมไม่เพียงส่งผลต่อทัศนคติของผู้นำ แต่ยังสะท้อนผ่านพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความสุภาพ ความรอบคอบ และความเคารพผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของภาวะผู้นำทางการเมืองที่ดีตามกรอบแนวคิดภาวะผู้นำสมัยใหม่ การบูรณาการหลักสัปปริสธรรม 7 จึงสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะช่วยหล่อหลอมให้ผู้นำมีทั้งความรู้ ความเข้าใจ และคุณธรรมควบคู่กัน ซึ่งจำเป็นต่อการบริหารงานท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูบรรพตภาวนาวชิราน (มรินทร์ จันทโก)(2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนอำเภอเมืองนครนายก” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนวพระพุทธศาสนาของประชาชนอำเภอเมืองนครนายก ได้แก่ 1. ธัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตยใช้การรู้หลักความจริง รู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมดา 2. อัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตยใช้การรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ 3. อัตตัญญ (ผู้รู้จักตน) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตยแสดงประพจน์ที่เหมาะสมตามวิถีประชาธิปไตย 4. มัตตัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตยแสดงสิทธิเสรีภาพ 5. กาลัญญ (ผู้รู้จักกาลเวลา) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตย รู้กาลเวลาอันเหมาะสม 6. ปริสัญญ (ผู้รู้จักชุมชน) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตยสอดคล้องกับการแสดงสิทธิเสรีภาพและพฤติกรรมของชุมชน 7. ปุคคลัญญ (ผู้รู้จักบุคคล) ได้แก่ การพัฒนาตนเองตามวิถีประชาธิปไตย รับรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรฤทธิ วรวิธิญาโณ (เขียนโคกกรวด) (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ทัศนคติทางการเมืองตามแนวพุทธในการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเทศบาลนครนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองตามแนวพุทธในการเลือกตั้งท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพที่ควบคู่ไปกับหลักจริยธรรมได้ดังนี้ 1) ธัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ วิเคราะห์สาเหตุของสถานการณ์เป้าหมาย กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง นักการเมืองท้องถิ่น รู้หลักเกณฑ์การเลือกตั้งเป็นอย่างดี 2) อัตถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล มีการวางแผนงานเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบการเลือกตั้ง รู้จักผลที่จะเกิดผลเนื่องจากการเลือกตั้งสามารถวิเคราะห์ผลจากการดำเนินโครงการ รู้จักเป้าหมายในการบริหารงานท้องถิ่น 3) อัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน สร้างวิธีเป้าหมายในการบริหารงานท้องถิ่นให้มีความเจริญ เป็นผู้มั่นใจในศักยภาพของตนเองอย่างดี 4) มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ วางแผนการใช้งบประมาณ นึกถึงแต่ประโยชน์ส่วนร่วม ขจัดการรับสินบน 5) กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักกาลเวลา จัดสรรเวลาอย่างเหมาะสม ลำดับความสำคัญ 6) ปริสัญญตา เป็นผู้รู้จักชุมชน รู้จักพฤติกรรม เข้าใจปัญหา ให้ความสำคัญกับชุมชน 7) ปุคคลัญญตา เป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล เคารพความแตกต่างทางการเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานรินทร์ สุรบุญโญ (เอมพันธ์), (2563) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิตามหลักสัปปริสธรรม 7 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามค่าเฉลี่ย

จากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) บุคคลสัญญาตา รู้จักบุคคลโดยการจงรักภักดี รู้คุณค่าของสถาบันหลัก สร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชน 2) ธัมมสัญญาตา รู้จักเหตุ โดยการเข้าใจกฎเกณฑ์ ปฏิบัติตามหน้าที่ ส่งเสริม ให้บุคคลการปฏิบัติตามกฎระเบียบ 3) อัตถสัญญาตา รู้จักผล โดยการมีเหตุผล วางนโยบาย กำหนดเป้าหมาย ถูกต้อง 4) ปริสัญญญาตา รู้จักชุมชน โดยการมีจิตสาธารณะประโยชน์มุ่งมั่นจริงใจ ส่งเสริมประชาชนให้รู้คุณค่า ของประโยชน์ส่วนรวม 5) กาลสัญญาตา รู้จักกาลโดยมีกล่าหาเหตุตัดสินใจ แก้ไขปัญหาได้ทันที่ สนับสนุนการ ใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ 6) อัตตสัญญาตา รู้จักตน โดยการกระทำตามหน้าที่ของตน ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง ส่งเสริมภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และ 7) มัตตสัญญาตา รู้จักประมาณโดยการใช้ชีวิตพอเพียง ใช้งบประมาณ อย่างคุ้มค่า

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักสูตรปฐพีธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา” สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักสูตรปฐพีธรรม 7 ได้แก่ รู้จักเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล ช่วยเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของผู้บริหารเทศบาลให้มีความรอบคอบ มีคุณธรรม และรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสามารถนำหลักธรรมมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน ตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากร และบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของประชาชน ภาวะผู้นำทางการเมืองประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ กายภาพ บุคลิกภาพ ความสามารถ และทักษะทางสังคม ซึ่งส่งเสริมความพร้อม ความน่าเชื่อถือ ประสิทธิภาพในการบริหาร และการสร้างความร่วมมือ การบูรณาการหลักธรรมกับภาวะผู้นำดังกล่าวช่วยสร้างความไว้วางใจ การมีส่วนร่วม และความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร บุคลากร ประชาชน และภาคีเครือข่าย จึงนำไปสู่ “ผู้นำท้องถิ่นตามหลักสูตรปฐพีธรรม” ที่มีคุณธรรม มีความสามารถ บริหารงานอย่างเหมาะสม และมุ่งพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) เทศบาลควรกำหนดนโยบายพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสูตรปฐพีธรรมเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อยกระดับภาพลักษณ์และศักยภาพของผู้บริหารท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

2) เทศบาลควรกำหนดนโยบายบริหารความขัดแย้งในองค์กรอย่างโปร่งใสและเป็นระบบการพัฒนา กลไกไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภายในองค์กร การฝึกอบรมการจัดการความขัดแย้งตามหลักสัปปุริสธรรม ช่วยเพิ่ม ศักยภาพในการเป็นผู้นำที่มีเหตุผลและเมตตา

3) เทศบาลควรสนับสนุนนโยบายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานท้องถิ่นและหน่วยงานภายนอกเพื่อ พัฒนาทักษะการเจรจา ประสานงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงนโยบาย โดยเน้นคุณธรรมตาม หลักสัปปุริสธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) เทศบาลควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้หลักสัปปุริสธรรมในการทำงานจริงของผู้บริหาร เทศบาล การใช้สติในการรับมือปัญหา การเจรจาอย่างสร้างสรรค์ หรือการประสานงานอย่างมีเมตตา เพื่อให้ สามารถพัฒนาภาวะผู้นำได้ในสถานการณ์จริง

2) เทศบาลควรสร้างระบบการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กรที่มีประสิทธิภาพแบบฟอร์มรับเรื่อง ร้องเรียน ช่องทางสื่อสารระหว่างพนักงาน เครื่องมือวิเคราะห์ปัญหา การประชุมเพื่อระดมสมอง รวมถึงการใช้ หลักสัปปุริสธรรมในการแก้ปัญหา

3) เทศบาลควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารและการประสานงานระหว่างหน่วยงานให้เป็นระบบมากขึ้น การจัดตั้งคณะทำงานประสานงาน การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาทักษะการเจรจาต่อรอง เพื่อให้ ผู้บริหารสามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวและโปร่งใส

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นที่ตำบล ใหม่ อำเภอนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

2) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในเทศบาลตำบลใหม่ อำเภอนนสูง จังหวัดนครราชสีมา

3) ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักสัปปุริสธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของ ผู้บริหารเทศบาล ในเขตพื้นที่อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ประธาน สุวรรณมงคล และคณะ. (2537). *การกำหนดอำนาจหน้าที่ และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วน ภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น*. สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

พระครูบรรพตภาวนาวชิโร (มรินทร์ จันทโก). (2566). *การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามแนว พระพุทธศาสนาของประชาชนอำเภอมืองนครนายก*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูปลัดวัชรพงษ์ วชิรปัญญา (ปล้องขัน). (2559). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธเพื่อการบูรณาการพัฒนาร่วมกันใน จังหวัดน่าน*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระจันนาฤทธิ์ กุลานุกรชิต (กิม). (2559). *ภาวะผู้นำการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์อำเภอแม่वंก จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- พระนุกูล อธิวโร (บุญไทย). (2565). *ภาวะผู้นำของผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนตำบลหาดกรวด อำเภอเมืองอุตรดิตถ์ จังหวัดอุตรดิตถ์*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ สุรปัญญา (एमพันธ์). (2563). *การประยุกต์หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในจังหวัดชัยภูมิ*. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธี สิริปัญญา (วังไฉ). (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้ปกครองท้องถิ่นในตำบลป่าแมต อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่*. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระรฤทธิ์ วรธิญาโณ (เขียนโคกกรวด). (2567). *ทัศนคติทางการเมืองตามแนวพุทธในการเลือกตั้งท้องถิ่นของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งในเทศบาลนครนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2541). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. ศูนย์เอกสารและตำราสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.